

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

Discussienotitie Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025

1. Inleiding en aanleiding

Wij maken ons sterk voor een duurzame en innovatieve provincie. De Noord-Hollandse economische structuur is veelzijdig en het economische klimaat is sterk. Deze positie willen we behouden en versterken – voor álle 2,8 miljoen inwoners van onze provincie. En dit willen wij duurzaam! De sleutel hiervoor is de transitie naar een circulaire economie. Wij geloven dat een circulaire economie zal leiden tot een betere en mooiere wereld. Een wereld waarin ook de generaties na ons goed kunnen leven. Waarbij geen sprake is van tekorten en we een nog betere balans creëren tussen ons collectieve welzijn en een duurzame, vitale en gezonde leefomgeving.

Om ervoor te zorgen dat onze economie toekomstbestendig is en blijft, onze inwoners kunnen blijven wonen in een vitale en gezonde leefomgeving én we vanuit de mondiale opgave onze bijdrage leveren, zetten we in op het behoud van belangrijke schaarse grondstoffen en het voorkomen dat deze opraken. Daarom zetten we in op de transitie naar een circulaire economie. In een circulaire economie wordt het gebruik van primaire grondstoffen tot een minimum beperkt, wordt afval grondstof en worden grondstoffen zo lang mogelijk in het economisch systeem behouden.

We sluiten als provincie Noord-Holland aan bij de ambities van de Europese Unie en het Rijk. Dat betekent dat ons streven is dat onze Noord-Hollandse economie in 2050 volledig circulair is. Deze transitie naar een circulaire economie zal niet vanzelf gaan en is fundamenteel. Het vraagt een andere inrichting van ons economische systeem en zal impact hebben op ons dagelijkse leven. Om ons doel te kunnen bereiken, hebben we daarom medeoverheden, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners nodig.

Sinds 2017 zet de provincie Noord-Holland volop in op een circulair Noord-Holland. Nadat Provinciale Staten in juni 2017 het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie ‘We maken het rond’ vaststelde, voert de provincie Noord-Holland een actief beleid uit voor het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. In de lopende Actieagenda Circulaire Economie 2017–2020 zijn zes sporen gekozen via welke inzet de provincie haar ambitie wil bereiken. Deze discussienota bevat een voorstel voor de hoofdlijnen van een nieuwe Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025. Er zijn vier aanleidingen voor een nieuwe Actieagenda:

1. Er is een nieuw college met nieuwe ambities en een nieuwe focus, zoals geformuleerd in het coalitieakkoord ‘Duurzaam doorpakken’;
2. Er zijn lessen geleerd van het uitvoeren van het beleid in de afgelopen drie jaar;

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

3. Vanwege het dynamische karakter van de transitie naar een circulaire economie is in de periode 2017–2020 de opgave, rolopvatting en het speelveld waarin de provincie opereert veranderd;
4. De huidige Actieagenda loopt af in 2020.

De nieuwe actieagenda zal een looptijd hebben van 2021 tot en met 2025. Door acties op te zetten voor de komende vijf jaar bieden we onze partners, zoals bedrijven en medeoverheden, voor langere tijd duidelijkheid en zekerheid over de koers en mogelijkheden die de provincie Noord-Holland biedt. Een meerjarige actieagenda geeft tijd om acties uit te voeren die meerwaarde en impact hebben en zorgen voor een versnelling van de transitie. Met deze looptijd sluit de actieagenda ook goed aan bij uitvoeringsagenda's van medeoverheden, zoals het MRA-programma Circulaire Economie 2020–2025 en de Strategie Amsterdam Circulair 2020–2025 van de gemeente Amsterdam.

We kunnen bij het opstellen van de nieuwe actieagenda niet om de huidige coronacrisis heen. Duidelijk is dat de coronacrisis een grote impact op de Noord-Hollandse economie en ons bedrijfsleven zal hebben. Daar waar mogelijk worden Noord-Hollandse ondernemers zoveel mogelijk ondersteund. De precieze gevolgen voor bedrijven zijn op dit moment echter onduidelijk. De aandacht van veel ondernemers zal de komende tijd uitgaan naar een goed voortbestaan van hun bedrijf. Deze mondiale crisis laat tegelijkertijd ook de noodzaak, het belang en de kansen zien van de transitie naar een circulaire economie. Door in te zetten op kortere en waar mogelijk op lokale ketens en het sluiten van kringlopen kan het gebruik van grondstoffen verminderen. Door mondiale afhankelijkheden te verkleinen kunnen de lokale en regionale economie worden versterkt. Ook laat deze periode zien dat samenwerking, dat eveneens aan de basis ligt van een succesvolle omslag naar een circulair economie, niet alleen nuttig, maar nodig is. De impact van de coronacrisis op de transitie naar een circulaire economie wordt geanalyseerd en meegenomen in de uitwerking van de Actieagenda.

Leeswijzer

In deze discussienotitie blikken we terug op de uitvoering van de Actieagenda Circulaire Economie 2017–2020 en schetsen we de hoofdlijnen van de Actieagenda Circulair Economie 2021–2025.

In hoofdstuk 2 en 3 kijken we terug op uitvoering van de lopende Actieagenda. We gaan in op het beleid van de afgelopen drie jaar en de rol die de provincie daarbij heeft gespeeld. Wat waren in hoofdlijnen de successen en de leerpunten? Hoe is het speelveld waarbinnen de provincie opereert, veranderd? Wat betekent dit voor de nieuwe Actieagenda? In hoofdstuk 4 schetsen we de verandering in de omgeving waarin de provincie zich beweegt.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

Op basis van deze conclusies worden in hoofdstuk 5 de hoofdlijnen van de Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025 voorgesteld. Om de transitie naar een circulaire economie te versnellen, is het voorstel om de komende vijf jaar in te zetten op het behalen van vier strategische doelen. De inzet van de provincie op deze vier strategische doelen wordt uitgevoerd door middel van vijf verschillende rollen.

In hoofdstuk 6 staat de inhoud centraal in de drie sporen en wordt geschetst welke acties we willen inzetten om uitvoering te geven aan de strategische doelen.

In hoofdstuk 7 is samengevat wat de grootste wijzigingen zijn t.o.v. de huidige Actieagenda, waarna tot slot het proces en de financiën worden besproken.

Na bespreking in PS worden de hoofdlijnen verder uitgewerkt in de Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025, die naar verwachting eind 2020 aan Provinciale Staten kan worden voorgelegd.

2. Ons vertrekpunt: het huidige beleid voor circulaire economie

Het beleid voor circulaire economie is vastgelegd in het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie en de operationele uitwerking in de Actieagenda Circulaire Economie 2017–2020 (beide vastgesteld in 2017). Hieronder vatten wij dit huidige beleid samen:

Waarom circulaire economie?

Het Ontwikkelingsperspectief geeft aan dat de urgentie voor circulaire economie voortkomt uit het besef dat het huidige lineaire economisch model zal vastlopen door het opraken van grondstoffen. Het lineaire model is gebaseerd op grondstoffenwinning voor het maken van producten en vervolgens worden die producten gebruikt en uiteindelijk gestort, vernietigd of verbrand. Zo verdwijnen schaarse grondstoffen uit het systeem. De UNEP (onderdeel van de Verenigde Naties) berekende in 2011 dat de mensheid aan het eind van de 20e eeuw 34x meer materialen, 27x meer mineralen, 12x meer fossiele brandstoffen en 3,6x meer biomassa is gaan gebruiken dan aan het begin van de 20e eeuw. De verwachting is dat dit nog sterk zal toenemen door de groeiende wereldbevolking en groeiende gemiddelde welvaart. Kortom, dit lineaire economisch systeem stuit op zijn grenzen en loopt vast door uitputting van grondstoffen.

In een circulaire economie blijven grondstoffen en producten zo lang mogelijk behouden en wordt zorgvuldig omgegaan met het natuurlijk kapitaal. Uitval van grondstoffen als afval wordt tot een minimum beperkt. Het doel is om producten, onderdelen en materialen op een zo

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

hoogwaardig mogelijke manier in het systeem te behouden. Circulaire economie is daarmee niet alleen duurzaam, maar ook heel efficiënt.

Een circulaire economie levert ook nieuwe kansen op. TNO berekende in 2013 dat de circulaire economie Nederland ruim € 7 miljard aan extra toegevoegde waarde en 54.000 nieuwe banen zou kunnen betekenen. Een circulaire economie leidt door hergebruik van grondstoffen tot een betere mondiale concurrentiepositie en tot meer economische stabiliteit en veerkracht. Daarnaast levert circulaire economie een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de CO₂-reductieopgave.

Adaptief beleid als uitgangspunt

Het Noord-Hollandse beleid voor circulaire economie is opgedeeld in zogenaamde 'creatiesporen'. De term 'creatiespoor' is gekozen om uitdrukking te geven aan de onzekerheden rondom dit thema. Daarom wordt een zekere mate van flexibiliteit en creativiteit qua beleidsinzet nodig geacht. Circulaire economie is een relatief nieuw thema, dat nog volop in ontwikkeling is. Bedrijven experimenteren en zoeken naar coalities om nieuwe ketens en bedrijfsmodellen levensvatbaar te maken. Circulaire innovaties ontwikkelen zich snel en kunnen veel impact hebben op de markt. Overheden zoeken naar een optimale rol in dit speelveld. Het zou daarom onverstandig zijn om ons vast te leggen op een strak denkkader en rolopvatting. Beter is om adaptief te zijn, mee te bewegen en kansen te zien en te benutten.

Ambitie provincie Noord-Holland

In het Ontwikkelingsperspectief is ervoor gekozen om aan te sluiten bij de ambitie van de Rijksoverheid (Rijksbrede Programma 'Nederland Circulair in 2050', 2016): Noord-Holland is 100% circulair in 2050 en een reductie van 50% in het gebruik van primaire grondstoffen in 2030.

Keuze voor zes creatiesporen

De zes creatiesporen vormen de route waarlangs de afgelopen jaren het beleid voor circulaire economie is vormgegeven. Op basis van deze sporen is verder onderzocht hoe de circulaire economie in Noord-Holland zich ontwikkelt, waar kansen en opgaven liggen en welke rol en toegevoegde waarde de provincie hierin heeft. De hieronder genoemde activiteiten geven een goede indruk van de beleidsinzet op de sporen, maar niet een volledig beeld.

NB, we verwijzen graag naar de Voortgangsrapportage Actieagenda Circulaire Economie 2019 om gedetailleerd inzicht te krijgen in de activiteiten en resultaten van de Actieagenda 2017-2020.

Spoor 1: innovatie en ondernemerschap

De beleidsaannamen voor dit spoor is dat innovatie essentieel is bij een transitie naar een circulaire economie. De provincie kan hier een rol spelen en meerwaarde hebben door instrumenten beschikbaar te stellen die innovatie en ondernemerschap in het innovatieve MKB te

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

stimuleren. De provincie heeft verschillende instrumenten ontwikkeld, die deels ingezet worden voor circulaire economie:

- GO!-NH: versnellingsprogramma voor innovatieve MKB'ers gericht op het versneld ontwikkelen van innovatieve producten en diensten.
- Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM): loket voor innovatieve MKB'ers met een financieringsbehoefte, gericht op het investeringsgereed maken van businessplannen.
- Innovatiefonds Noord-Holland: in samenwerking met kennisinstellingen worden via dit fonds vroege fase-innovaties gefinancierd met converteerbare leningen.
- MIT-regeling (MKB Innovatiestimulering Regio & Topsectoren): subsidieregeling gericht op haalbaarheidsonderzoek en R&D-samenwerkingsprojecten voor het stimuleren van innovaties, waaronder circulair, in het MKB binnen de topsectoren.
- Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland: investeringsfonds met een fondsvermogen van € 85 miljoen voor de financiering van gevestigde duurzame (deels circulair) bedrijven.
- Samenwerking met Impact Hub. Gezamenlijk worden activiteiten georganiseerd om kennis over circulaire economie te delen en circulaire ondernemers met elkaar te verbinden.

Spoor 2: ketenvorming

De beleidsaanneme voor ketenvorming is dat ketens centraal staan in een circulaire economie.

Wat voor het ene bedrijf afval is, kan een grondstof zijn voor een ander bedrijf.

Ketensamenwerking tussen bedrijven is daarvoor cruciaal, maar kan ook gepaard gaan met technische uitdagingen, knellende regelgeving en koudwatervrees. Verondersteld is dat de provincie een belangrijke regierol kan spelen om ketens te sluiten. Er zijn 4 prioritaire 'icoonketens' benoemd om te sluiten: bouw, biomassa en voedsel, plastic verpakkingsmaterialen en textiel. Onze beleidsinzet is onder meer gericht op:

- Bedrijfsinnovatie: het organiseren van Circulaire Business Design Tracks (CIRCO-tracks), workshops waarin MKB-bedrijven worden begeleid om een strategie te ontwikkelen om bedrijfsprocessen volgens circulaire principes vorm te geven.
- Icoonketens sluiten: het organiseren van bijeenkomsten en workshops voor het tot stand brengen van pilots om ketens te sluiten op gebied van biomassa, kunststoffen en de bouw.
- Digitaal grondstoffenplatform: we hebben financieel bijgedragen via de MRA aan de ontwikkeling van een digitaal grondstoffenplatform om uitwisseling van grondstoffen tot stand te brengen.
- Bouwketen: we ondersteunen het Circulaire Bouwprogramma MRA van C-creators en hebben opdracht gegeven om een handboek voor circulair renoveren te maken.
- Challenges: we zijn partner geworden van de Rabobank Circulair Ondernemen Challenge.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

- Europese projecten: we dragen in de rol van ‘observer’ bij aan het project ‘Upcycle your Waste’ van OD IJmond over de kansen van uitwisseling van grondstoffen in de IJmond.

Spoor 3: productie schone grondstoffen

Dit spoor gaat over biologische grondstoffen, ofwel biomassa. De beleidsaannee is dat biologische grondstoffen een goed alternatief zijn voor fossiele of minerale grondstoffen. Biologische materialen zijn per definitie hernieuwbaar en dragen ook bij aan vermindering van CO₂-uitstoot. De volgende actiepunten zijn hiervoor o.a. opgepakt:

- Ruimte: marktkansen voor land- en bosbouw zijn in beeld gebracht.
- Biomassa: reststromen van biomassa zijn onderzocht en kansen daarvan inzichtelijk gemaakt.
- Horeca: in samenwerking met de gemeente Amsterdam is het project ‘circulaire hotels’ uitgevoerd, gericht op voedselverspilling, plastics en inkoop.
- Zeewier: toepassingsmogelijkheden en marktkansen van zeewier zijn onderzocht (uitvoering motie 2015–62) en de Seaweed Processing Lab bij ECN–TNO Petten is opgericht.
- Landbouw: CIRCO–tracks georganiseerd gericht op de agrosector.
- Hout: de provincie Noord–Holland heeft de nationale Circular Award Public 2020 gewonnen voor onze bijdrage aan een project voor het hergebruiken van sloophout.
- Bermgras: we dragen bij aan de ontwikkeling van Gras to Grit–fabriek en het uitwerken van marktkansen voor het inzetten van bermgras als grondstof voor nieuwe producten.

Spoor 4: ruimte

De beleidsaannee voor het spoor ‘ruimte’ is dat de circulaire economie effecten zal hebben op de fysieke leefomgeving. Denk aan de komst van grondstoffenhubs (die ook milieuruimte nodig hebben), fysieke uitwisseling van materialen en energie en bedrijventerreinen waarop circulaire bedrijfsprocessen plaatsvinden. Onze inzet is gericht op:

- Circulaire Westas: inzetten op de ontwikkelingsmogelijkheden van de Westas als dé circulaire werkplek. Dit heeft diverse onderzoeksrapporten opgeleverd, o.a. voor de ruimtebehoefte van circulaire economie en de opgave voor circulaire grondstoffen voor de bouwopgave in de MRA.
- HIRB–subsidieregeling (voor herstructurering bedrijventerreinen): deze is in 2020 aangepast waarbij er meer mogelijkheden zijn voor circulaire economie op bedrijventerreinen.
- Stimuleren circulaire bedrijventerreinen: er is een Challenge Circulaire Werklocaties opgezet om ideeën te verkrijgen over het circulaire bedrijventerrein van de toekomst. Deze wordt nu door SADC in een praktijkprogramma voortgezet.
- Ruimtelijke visie en strategie: tezamen met het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied wordt gewerkt aan het opstellen van vestigingsbeleid voor o.a. circulaire economie.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

Spoor 5: belemmerende wet- en regelgeving

De beleidsaannamen voor dit spoor zijn dat de huidige wet- en regelgeving niet ingericht is op de transitie naar een circulaire economie. Regelgeving kan voor bepaalde gewenste ontwikkelingen knellend (of ontbrekend) zijn, vooral voor bedrijven. Het signaleren en oplossen van knelpunten is daarom een aandachtspunt. Acties zijn gericht op:

- Rijksprogramma 'Ruimte in regels': deelname aan de landelijke Taskforce Herijking Afvalstoffen.
- Ambassadeursrol voor bedrijven richting het Rijk en EU om knelpunten op te lossen.
- IPO-samenwerking: o.a. bijgedragen aan het opzetten van het Versnellingshuis Circulaire Economie van het Rijk.
- MKB-loket belemmerende regelgeving: in samenwerking met de MRA is een digitaal loket opgesteld voor het melden van knellende regels voor bedrijven.
- Omgevingsdiensten: tezamen onderzoeken waar ruimte is in regelgeving en vergunningverlening voor circulaire economie.

Spoor 6: circulaire organisatie

De beleidsaannamen voor dit spoor zijn dat de provincie vanuit haar grond-, weg- en waterbouwtaken en inkoop van producten en diensten, een stevige positie heeft om circulariteit in beweging te krijgen. Dit door circulariteit randvoorwaardelijk te stellen voor de te leveren producten en diensten. De provincie zou ook voor innovatieve circulaire producten als 'launching customer' marktpotentie kunnen creëren. Onder meer de volgende acties zijn opgepakt:

- Circulair inkopen: er is een MRA-convenant circulair inkopen ontwikkeld en er is een Green Deal Circulair Inkopen afgesloten. Er zijn drie pilotprojecten circulair inkopen uitgevoerd.
- Launching customer: er is onderzocht wat de mogelijkheden zijn op dit gebied en er is uitvoering aan gegeven in de Challenge Circulaire Relatiegeschenken.
- Circulaire grond-, weg-, en waterbouw: het inzetten van materialenpaspoorten en modulair bouwen is onderzocht. De Cruquiusbrug wordt circulair gebouwd. Er zijn technische normen opgesteld voor bruggen. Er wordt o.a. geëxperimenteerd met 3D beton-printen, een circulaire weg, epoxy asfalt, bio-beton en hergebruik van de Krommenie-brug.

3. Successen en leerpunten van de afgelopen jaren

Vanuit de zes creatiesporen zijn veel diverse acties uitgevoerd. Deze acties hadden een exploratief karakter. De transitie naar een circulaire economie is nog geen uitgekristalliseerd pad. In de verschillende acties is geëxperimenteerd om de rol van de provincie in het speelveld te

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

onderzoeken. Ondertussen is er veel kennis ontwikkeld en een groot netwerk opgebouwd. Dit heeft de volgende leerpunten opgeleverd:

Spoor 1: innovatie en ondernemerschap

- De instrumenten om innovatieve MKB'ers te ondersteunen (GO!-NH, PIM, Innovatiefonds, PDENH, MIT-regeling) zijn succesvol. Uit de verschillende evaluaties blijkt dat de instrumenten aansluiten bij de behoefte van de MKB'ers en een bijdrage te leveren aan het realiseren van circulaire innovaties. Er is daarom geen aanleiding om de instrumenten te wijzigen. Voor de transitie naar een circulaire economie is echter uiteindelijk voldoende verdienvermogen (een sluitende businesscase) doorslaggevend. In deze fase van de transitie is het nodig om meer te gaan focussen op het ondersteunen van kansrijke impactvolle circulaire businesscases.
- De provincie wordt door MKB'ers niet gezien als de plek waar je aanklopt om geholpen te worden. Het kost tijd en energie om netwerken op te bouwen. Daarom werken we samen met netwerkorganisaties. Met Impact Hub, een innovatie hub in Amsterdam, is een driejarig partnership afgesloten om circulaire ondernemers met elkaar te verbinden. Hiermee worden vooral de circulaire koplopers bereikt. In de afgelopen periode zijn er meerdere netwerken van circulaire ondernemers in Noord-Holland ontstaan, zoals Circulair West-Friesland. De provincie kan een rol spelen bij het verbinden en versterken van de verschillende netwerken.
- Er wordt met Amsterdam Smart City samengewerkt op gebied van kennisontwikkeling voor upcycling en circulaire gebiedsontwikkeling. De provincie is partner in dit netwerk om haar opgaven, waaronder de transitie naar een circulaire economie, meer data-gedreven te realiseren. Het blijkt in de praktijk een zoektocht om in dit samenwerkingsverband tot concrete acties te komen omdat de provincie een beperkte rol heeft op gebied van upcycling en gebiedsontwikkeling. De inzet richt zich op het ophalen en delen van kennis.

Spoor 2: ketenvorming

- In de praktijk blijkt de rol van de provincie beperkt om regie te voeren op het vormen van ketens. Ketens beperken zich niet tot de provinciegrenzen en kunnen een groter geografische schaal hebben. De gedachte om als regisseur ketens te sluiten, lijkt daarom te ambitieus. Ondanks dat het sluiten van ketens minder succesvol is geweest, is industriële symbiose essentieel in een circulaire economie. Daarom is het nodig om verder te experimenteren op gebied van het sluiten van ketens. Hierbij is nauwere samenwerking met regionale partners en bedrijfsleven nodig. Dit kan door meer in te zetten op aansluiting bij regionale initiatieven.
- Deelnemende bedrijven zijn enthousiast over de Circulaire Business Design Tracks (CIRCO).

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

- Het instrument was bedoeld om ketensamenwerking te realiseren, maar in de praktijk blijkt het instrument daarvoor minder geschikt. De tracks zijn vooral inzetbaar om MKB'ers te ondersteunen bij het ontwikkelen van een strategie voor een circulaire bedrijfsvoering.
- Om tot ketens te komen, zijn data over grondstofstromen essentieel. Daarom heeft de provincie via de MRA een financiële bijdrage geleverd aan de totstandkoming van een digitaal uitwisselingsplatform voor grondstoffen. Het is nu nodig om dit platform verder op te schalen. Regelgeving kan ketenvorming in de weg staan. Daarom spelen de omgevingsdiensten een belangrijke rol bij het signaleren van kansen en knelpunten.

Spoor 3: productie schone grondstoffen

- In dit spoor waren veel acties gericht op onderzoek naar de ruimtelijke consequenties van de productie van biomassa. In de praktijk blijkt de ruimtelijke vraag van biomassa minder aan de orde. Daarom is er beperkt onderzoek gedaan naar de ruimtelijke impact.
- Er is ingezet op onderzoek naar toepassingsmogelijkheden van zeewier, in samenwerking met TNO/ECN en het Seaweed Processing Lab. Door de komst van het Seaweed Processing Lab, zijn er andere initiatieven ontstaan rondom de productie en toepassing van zeewier. Op het gebied van zeewier liggen er veel kansen in Noord-Holland.
- Er is vanuit dit spoor een link met de ambities op het gebied van natuurinclusieve en kringlooplandbouw, omdat in de agri-food sector zeer omvangrijke hoeveelheden biomassa voor voedsel en veevoer worden verwerkt. Er is tweemaal een CIRCO-track gericht op agrarische sector georganiseerd, die door de deelnemers als waardevol zijn ervaren.

Spoor 4: ruimte

- Uit de onderzoeken voor de Westas in 2018 hebben we geleerd dat circulaire economie inderdaad effecten heeft op de fysieke leefomgeving. Een belangrijk inzicht is dat circulaire economie niet noodzakelijk kleinschalig, schoon en stil is, maar milieuruimte nodig heeft. Zo kunnen plekken waar grondstoffen op grote schaal verzameld, opgeslagen en verwerkt worden (grondstoffenrotondes) overlast voor de omgeving met zich meebrengen. Milieuruimte voor dergelijke activiteiten is schaars in Noord-Holland, maar is van belang voor de opschaling van de circulaire economie. Met de Westas-onderzoeken weten we ook dat er een ruimtevraag is voor circulaire bedrijvigheid bovenop de bestaande ruimtevraag voor reguliere bedrijvigheid. Het Noordzeekanaalgebied heeft (milieu-) ruimte en is bovendien goed aangesloten op de stedelijke omgeving, de belangrijkste bron voor materialenstromen. Dit gebied is daarom bijzonder kansrijk om de 'harde' kant van circulaire economie te accommoderen. Er wordt in het Noordzeekanaalgebied ook ruimte gezocht voor de energietransitie, naast de ruimte die nodig is voor reguliere havengebonden bedrijven. Een belangrijke opgave voor

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

de komende jaren is om in gezamenlijkheid overeenstemming te verkrijgen hoe het Noordzeekanaalgebied en andere gebieden ingezet kunnen worden voor de circulaire economie.

- Het HIRB-instrumentarium voor herstructurering bedrijventerreinen is ook ingezet voor het stimuleren van circulaire werklocaties. Het onderdeel 'prijsvragen' van HIRB is ingezet voor het organiseren van de Challenge Circulaire Werklocatie Noord-Holland 2050. We zagen hier dat theorie en praktijk nog ver uit elkaar liggen. De uitdaging voor de komende jaren is om nog meer stappen te zetten richting concrete voorbeelden en praktijktoepassingen, die inspiratie kunnen geven voor de verdere implementatie van circulaire economie op werklocaties. De HIRB/OTW-uitvoeringsregeling blijkt hiermee zeer geschikt te zijn om onderzoek en toepassingen voor circulariteit/duurzaamheid op bedrijventerreinen te versnellen.
- Een uitdaging is om vanuit de ruimtelijke en andere instrumenten die overheden tot hun beschikking hebben, meer sturing te geven aan de transitie naar circulaire/duurzame werklocaties. In dit verband liggen er kansen om in de MRA een gezamenlijk instrumentarium te ontwikkelen voor circulaire werklocaties.

Spoor 5: belemmerende wet- en regelgeving

- De grootste belemmering in wet- en regelgeving is de definitie van afvalstof versus grondstof. De provincie heeft namens het IPO/VNG deelgenomen aan de Taskforce Herijking Afvalstoffen van het Rijk om belemmerende wet- en regelgeving in kaart te brengen. De provincie heeft een rol om belemmerende (of ontbrekende) wet- en regelgeving te agenderen bij de wetgever. En in het verkennen van de interpretatieruimte in regelgeving voor circulaire initiatieven, met de omgevingsdiensten als opdrachtgever voor de uitvoering van VTH-taken.
- In MRA-verband is gewerkt aan het opzetten van een loket waar bedrijven belemmeringen in wet- en regelgeving kunnen melden. Er is een beperkt aantal casussen via dit loket binnengekomen.
- Het signaleren en oplossen van belemmeringen in wet- en regelgeving vraagt samenwerking met de omgevingsdiensten en het Rijk. Met de omgevingsdiensten NZKG en IJmond is gekeken naar mogelijkheden voor afstemming bij de uitvoering van VTH-taken bij circulaire initiatieven. Eveneens is gekeken of binnen de VTH-taken van de omgevingsdiensten ruimte is voor signalering van circulaire kansen bij bedrijven. In de volgende periode is het nodig om in samenwerking met de omgevingsdiensten dit structureel vorm te geven, mede op basis van een pilot die in 2020 loopt.

Spoor 6: circulaire organisatie

- Inkoop: De provincie heeft vanuit de rol als opdrachtgever voor de uitvoering van publieke werken en inkoop van goederen en diensten een belangrijke positie om marktpartijen te

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

prikkelen om met circulaire oplossingen te komen. Als overheden hun inkoopkrachten bundelen, wordt deze positie nog sterker. Daarom heeft de provincie o.a. in de MRA afspraken gemaakt op gebied van circulair inkopen. De provincie heeft haar ambities voor circulair inkopen de afgelopen periode duidelijk aangescherpt. In de komende tijd zullen deze ambities uitgewerkt worden in acties.

- De provincie kan een belangrijke rol spelen bij het versnelt op de markt brengen van circulaire innovaties, door bijvoorbeeld als launching customer op te treden. Echter is dit vaak lastig vanwege aanbestedingsregels.
- Grond-, weg- en waterbouw (GWW): Op het gebied van GWW wordt op allerlei niveaus kennis opgebouwd om te kijken hoe circulaire principes in GWW toegepast kunnen worden. Experimenteren en kennis opdoen is van groot belang voor toepassing circulaire principes. Voor onze grond-, weg- en waterbouw activiteiten streven we naar opschaling van de toepassingsmogelijkheden van circulaire economie in de projecten. Vanuit GWW wordt gewerkt aan het meetbaar maken van circulariteit in de GWW.
- Monitoring: er zijn veel initiatieven ontstaan om te komen tot een monitoringssysteem. Om te voorkomen dat overheden afzonderlijk werken aan het opstellen van eigen monitoringssystemen, wordt in IPO verband en met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) samengewerkt.

Conclusies

Op basis van de successen en leerpunten kunnen enkele hoofdconclusies worden getrokken die meegenomen worden bij het opstellen van de nieuwe actieagenda:

- Er zou meer inhoudelijke focus moeten komen na de brede oriëntatie van de afgelopen jaren. Inhoudelijk zou de focus moeten liggen op de thema's innovatie, grondstoffenstromen en ruimte/regelgeving, omdat de provincie hier de meeste toegevoegde waarde heeft gezien haar rol, taken en bevoegdheden.
- We moeten realistisch zijn in wat de provincie kan bereiken en waarmaken gegeven haar rol, taken en bevoegdheden en de beschikbare middelen. Nu is het moment gekomen om op basis van successen en leerpunten te kijken waar de provincie een toegevoegde waarde heeft aanvullend op wat lokaal en nationaal gebeurt. Dat is vooral de rol van stimuleren, verbinden en kennis- en beleidsontwikkeling.
- We moeten meer aandacht hebben voor opschaling. De transitie zit in een fase waarbij voornamelijk een groep koplopers bezig is met circulaire economie. Het lukt nog onvoldoende om het grote peloton aan te spreken. Om de transitie te versnellen, is het nodig om een grotere groep van bedrijven en overheden te betrekken bij de transitie om zo meer massa te maken. Dat kan door aan te sluiten bij samenwerkingsverbanden, ondersteunen van regionale initiatieven, en een grotere rol te pakken richting gemeenten/regio's. Ook kunnen circulaire koplopers ingezet worden om het grote peloton te bereiken.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

- Meer aansluiten bij concrete bottom-up initiatieven vanuit de markt en samenleving. Als provincie kunnen we in de rol van verbinder en aanjager stimuleren dat er meer bottom-up initiatieven opgeschaald worden.
- Om te weten of we de ambities op het gebied van circulaire economie gaan halen, is het nodig om meer inzicht te krijgen op stand van zaken van de circulaire economie in Noord-Holland en de impact van acties uit ons beleid. Via het ontwikkelen van een monitoringsinstrument kan dit inzichtelijk worden gemaakt.

4. Veranderde context

In de afgelopen vier jaar is het besef gekomen dat de transitie naar een circulaire economie noodzakelijk is. Sinds het opstellen van de actieagenda 2017–2020 is het speelveld waarin de provincie zich beweegt, veranderd. Zowel binnen als buiten de provinciegrenzen zijn tal van initiatieven en activiteiten ontstaan om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.

Europese Unie

In 2015 heeft de Europese Commissie een actieplan voor de circulaire economie goedgekeurd ter stimulering van de overgang naar een circulaire economie in Europa. Dit plan bevat 54 concrete maatregelen die zich richten op productie, consumptie, afvalverwerking en secundaire grondstoffen. In 2019 heeft de Europese Commissie de Green Deal gepresenteerd. De Europese Green Deal omvat o.a. een [routekaart met maatregelen](#) om grondstoffen efficiënter te gaan gebruiken. In maart 2020 is het nieuwe Actieplan Circulaire Economie gelanceerd.

Rijksoverheid

In 2016 is in het '[Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050](#)' de ambitie voor een volledig circulaire economie in 2050 vastgelegd. In 2017 zijn vervolgens in het Grondstoffenakkoord afspraken gemaakt over beperken van het gebruik van grondstoffen. De provincie Noord-Holland heeft dit Grondstoffenakkoord ondertekend. Het Rijk heeft vervolgens het Grondstoffenakkoord uitgewerkt in transitieagenda's gericht op 5 sectoren: biomassa en voedsel, kuststoffen, maakindustrie, bouw en consumptiegoederen. In 2019 heeft het kabinet vervolgens het [Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie](#) gepresenteerd. Het uitvoeringsprogramma vertaalt de vijf transitieagenda's naar concrete acties en projecten voor de periode 2019 tot en met 2023. De provincie Noord-Holland werkt op sommige acties, zoals het Versnellingshuis Circulaire Economie, samen met het Rijk.

Metropoolregio Amsterdam

In de [MRA-Agenda](#) 'Agenda voor een toekomstbestendige en evenwichtige metropool' 2020–2024 is besloten om "werk te maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone MRA–

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

economie". Op dit moment wordt gewerkt aan een MRA-programma Circulaire Economie 2020–2025 en de uitvoeringsagenda MRA Circulaire Economie 2020–2022. Ook wordt in MRA-verband een dashboard ontwikkeld om de voortgang in de transitie naar een circulaire economie te monitoren. Daarnaast werken we met de MRA samen in het 'Platform belemmeringen in wet- en regelgeving'. Ook zetten we in MRA-verband in op circulaire economie in Europa.

Gemeente Amsterdam

In april 2020 heeft de gemeente Amsterdam haar [Strategie Amsterdam Circulair 2020–2025](#) en het Innovatie- en uitvoeringsprogramma Amsterdam Circulair 2020–2021 gelanceerd. Amsterdam heeft de volgende doelen gesteld voor het circulair maken van de stad: in 2030 willen ze 50% minder nieuwe grondstoffen gebruiken en in 2050 is de stad 100% circulair. De gemeente zet in op drie kansrijke categorieën van producten, materialen en grondstoffen, de zogenaamde waardeketen. Dit zijn: voedsel en organische reststromen, consumptiegoederen en gebouwde omgeving. De Britse econoom Kate Raworth heeft Amsterdam begeleid bij het opstellen van de strategie.

Provincie Noord-Holland

In het [coalitieakkoord](#) 'Duurzaam doorpakken' hebben Gedeputeerde Staten aangegeven welke ambities zij hebben op het gebied van circulaire economie:

"Circulaire economie is erop gericht om producten en grondstoffen zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken. Wij stimuleren ondernemers om de transitie naar deze circulaire economie te maken. Zo ondersteunen we initiatieven door participaties vanuit verschillende fondsen en stellen we subsidies beschikbaar. Deze participaties en subsidies zijn primair gericht op innovatie, verduurzaming en CO2-reductie. Samen met gemeenten en ondernemers richten we een platform op om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen. Daarnaast ondernemen we initiatieven om afvalstromen te verminderen en voedselverspilling tegen te gaan. Het platform maakt gebruik van de expertise en het netwerk van het Servicepunt Duurzame Energie. We verbreden de inzet van het Servicepunt Duurzame Energie met het thema circulaire economie."

Ook zijn er ambities geformuleerd op het gebied van de woningbouwopgave:

"Wij willen de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Buiten de MRA willen we woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders om de lokale behoefte aan woningen in beeld te brengen en knelpunten op te lossen. In deze woonakkoorden maken we afspraken om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren."

Naast circulaire economie vormt ook de transitie naar kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw en het ontwikkelen van een voedselvisie een belangrijke ambitie van het college. Deze transitie is nauw verbonden met de overgang naar een circulaire economie.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

Omgevingsvisie Noord-Holland 2050

Eén van de doelen van de Omgevingsvisie is het vormgeven van de transitie naar een duurzame economie. Daarvoor is o.a. aangegeven dat de provincie de beweging richting een circulaire economie wil versnellen. Belangrijkste ontwikkelprincipe hiervoor is het waarborgen van voldoende fysieke- en milieuruimte. Hiervoor zijn strategische plekken geïdentificeerd: NZKG, Westas en Boekelermeer. Hoewel de sturing hierop primair een verantwoordelijkheid van gemeenten is, heeft de provincie hierin wel degelijk een belangrijke rol gezien het belang van een goede afweging op het regionale schaalniveau. Ontwikkelprincipe omgevingsvisie:

“Op strategische locaties wordt ruimte gereserveerd voor opslag en verwerking van reststromen. Bij circulaire economie zijn het terugwinnen van grondstoffen, het inzetten van reststromen en verwaarding belangrijk. Dat vereist ruimte voor opslag en verwerking van materialen en reststromen, waaronder CO₂. Het gaat niet alleen om fysieke ruimte voor deze (grootschalige) activiteiten, maar ook om milieuruimte voor de hinder die hierbij komt kijken. De beweging richting circulaire economie moet versnellen, waarbij wij in het bijzonder in het Noordzeekanaalgebied en de Westas (grootschalige) kansen zien. Maar regionaal zijn er ook kansen, zoals voor de Boekelermeer. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de ruimtelijke sturing via de omgevingsplannen; de provincie stuurt op regionale afstemming. Daarnaast geven we als provinciale organisatie het goede voorbeeld: van inkoop tot aanbesteding. Waar mogelijk zetten we zelf de stap naar circulair en faciliteren we met kennis contracten en subsidies om innovaties te stimuleren.”

5. Hoofdpijnen voor Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025

Vanuit de opgedane ervaring met de uitvoering van de afgelopen jaren, de nieuwe ambities de veranderde context en nieuwe inzichten, stellen wij voor de nieuwe Actieagenda Circulaire Economie de volgende contouren voor:

1. Ambitie

We houden vast aan onze ambitie die is vastgesteld in het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie en de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050. De ambitie voor circulaire economie omschrijven wij als volgt:

Noord-Holland is 100% circulair in 2050 en in 2030 zijn we halverwege.

Met deze ambitie sluiten we aan bij de ambities van de Europese Unie en de Rijksoverheid. Het Rijk heeft de volgende ambitie vastgesteld: Nederland is in 2050 voor 100% circulair en in 2030

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

worden er 50% minder primaire grondstoffen gebruikt. Dit ideaalbeeld is ambitieus en heeft een lange tijd nodig om bereikt te worden. De transitie naar een circulaire economie betekent een fundamentele verandering van het gehele economische systeem en brengt grote complexiteit en onzekerheden met zich mee over verloop, reikwijdte en impact. Het is duidelijk dat de provincie deze ambitie niet alleen kan realiseren. Hiervoor is samenwerking met andere overheden, zoals de Rijksoverheid en de Europese Unie, maar met name met gemeenten en regio's van groot belang. Ook zonder het bedrijfsleven zullen we de doelen niet halen. Bedrijven spelen een cruciale rol in de transitie naar een circulaire economie. Tot slot is ook samenwerking met kennisinstellingen nodig, bijvoorbeeld om nieuwe technologieën te ontwikkelen.

De ambitie van 100% circulair in 2050 is weliswaar helder, maar de weg daarnaartoe allerminst. Het motto bij de uitvoering blijft daarom: 'leren door te doen'. We zetten in op acties waarvan wij verwachten dat dit bijdraagt aan de versnelling richting een circulaire economie. Op basis van de geleerde lessen gaan we aan de slag met vervolgacties. In de uitvoering moet ruimte blijven voor flexibiliteit om te zoeken naar de rol en toegevoegde waarde van de provincie, in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en ook ruimte bieden om partners gaandeweg aan te laten haken. We sturen op het behalen van onze strategische doelen, maar het beleid blijft adaptief.

2. Strategische doelen

Wij onderscheiden vier strategische doelen voor circulaire economie die bijdragen aan de versnelling van een circulair Noord-Holland:

1. Noord-Holland streeft naar versterking van het innovatieklimaat voor circulaire bedrijven.
2. Noord-Holland draagt bij aan hernieuwbare inzet van grondstoffen en streeft naar het voorkomen van afvalstromen.
3. Noord-Holland biedt ruimte voor circulaire economie.
4. Noord-Holland streeft naar circulariteit van haar eigen organisatie.

3. Provinciale bedrijfsvoering

Onze provinciale organisatie draagt via onze bedrijfsvoering bij aan de transitie naar een circulaire economie. Zo geven wij als organisatie het goede voorbeeld en dragen wij aan bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. De provinciale organisatie streeft er naar maximaal bij te dragen aan de transitie naar een circulaire economie via haar inkoop en het Programma Duurzame Infrastructuur. Via de provinciale bedrijfsvoering wordt invulling gegeven aan het vierde strategische doel. In de Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025 worden de ambities op het gebied van circulaire economie vanuit de gehele organisatie meegenomen.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

Inkoop streeft naar eerlijke en transparante beprijzing van producten en diensten. Daarmee wordt beoogd om de eventuele meerkosten die eisen op het gebied van circulariteit en/of duurzaamheid bij opdrachten met zich meebrengen, berekend worden over de totale levenscyclus van producten en diensten. Daardoor wordt de rekening van mogelijke negatieve effecten op de omgeving (natuur/milieu/gezondheid) niet doorgeschoven naar toekomstige generaties. Daarnaast wordt onder meer circulariteit zo veel mogelijk meegenomen als een belangrijk kwaliteitscriterium bij aanbestedingen. Inkoop start binnenkort een traject dat moet leiden tot nieuw inkoopbeleid. Daarin zullen thema's als duurzaamheid, circulariteit, CO₂- en energiereductie centraal staan. Dit nieuwe aanbestedingsbeleid zal tot stand komen door middel van een dialoog met de meest relevante onderdelen van de organisatie.

Beheer en Uitvoering streeft naar verdere verduurzaming van beheer en aanleg van de provinciale infrastructuur en heeft hiervoor het Programma Duurzame Infrastructuur ontwikkeld. Het programma richt zich op het sluiten van de materiaalketens (asfalt, beton en andere materialen) en sluit daarbij aan bij landelijke en regionale ontwikkelingen, zoals het platform CB'23 voor circulair bouwen. Daarnaast is het programma gericht op reductie van de CO₂-uitstoot, klimaatadaptatie en versterking van de biodiversiteit. Bij die ontwikkeling hoort ook een meerprijs die de provincie bereid is te betalen voor optimale duurzaamheid.

4. Rollen en inzet provincie

De inzet van de provincie om de ambities voor circulaire economie in Noord-Holland te behalen focust op de volgende vijf rollen:

- *Stimuleren/aanjagen*
De provincie geeft via haar beleidsinstrumenten prikkels aan partijen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen en jaagt ontwikkelingen aan.
- *Verbinden*
De provincie brengt partners, netwerken en initiatieven samen.
- *Ontwikkelen en delen kennis*
De provincie signaleert kennishiaten, vult die op, en zet actief in op het delen van deze kennis met partners voor bijvoorbeeld beleidsontwikkeling.
- *Beleidsontwikkeling*
Waar regionale opgaven liggen, formuleert de provincie tezamen met stakeholders doelen en strategieën en ontwikkelt zij daarvoor beleidsinstrumenten.
- *Uitvoeren*
In de rol van 'uitvoerder' geeft de provincie invulling aan het strategische doel dat 'Noord-Holland streeft naar circulariteit van haar eigen organisatie'.

We verwachten in deze vijf rollen de meeste impact te hebben op de transitie naar een circulaire

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

economie, gegeven onze ambities, taken en bevoegdheden. Het gaat daarbij vooral om het bewerkstelligen van een versnelling van de transitie naar een circulaire economie in Noord-Holland, waarbij samenwerking met bijvoorbeeld regionale partijen, gemeenten en bedrijven essentieel is. De verbinding met de Rijksoverheid, als het bijvoorbeeld gaat om het Versnellingshuis Circulaire Economie en Europa is daarbij van groot belang.

5. Samenwerking

Samenwerking is cruciaal voor de transitie naar een circulaire economie. Daarom zetten wij in op het versterken van samenwerking. In de afgelopen periode beseffen steeds meer partijen het belang van een circulaire economie en zijn veel initiatieven gestart. Dat is mooi, maar kan ook leiden tot het dubbel doen van zaken. Dit geeft aanleiding tot meer afstemming en samenwerking. Voor de nieuwe Actieagenda betekent dit:

- We blijven samenwerken met het Rijk, onder andere op het gebied van het Grondstoffenakkoord en het Versnellingshuis Circulaire Economie.
- We werken ook samen met partners buiten de provinciegrenzen. We benutten kansen in Europa, zetten in op samenwerking met andere provincies, werken samen in het IPO en delen kennis in (internationale) netwerken.
- We werken actief samen met de MRA om uitvoering te geven aan de nieuwe MRA-Actieagenda Circulaire Economie.
- We gaan meer samenwerken met regio's en gemeenten, o.a. door de mogelijkheid te bieden om gezamenlijk regionale visies en strategieën voor circulaire economie op te stellen.
- We blijven samenwerken met innovatiehubs en circulaire netwerken, zoals Impact Hub en Circulair West-Friesland, om startups, bedrijven, kennisinstellingen en overheden met elkaar te verbinden. Ook blijven we samenwerken met C-creators, de uitvoeringsorganisatie voor circulaire economie in de MRA, op het gebied van circulaire bouw. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om samen te werken met andere netwerken die kunnen bijdragen aan de ambities.

6. De drie sporen van de Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025

Om de ambities voor circulaire economie in Noord-Holland te behalen focussen we op de volgende drie sporen:

Spoor 1: innovatie en ondernemerschap

Dit spoor sluit aan bij het strategische doel 'Noord-Holland streeft naar versterking van het innovatieklimaat voor circulaire bedrijven' en richt zich op het stimuleren van circulaire innovaties en circulair ondernemerschap. Innovatie en ondernemerschap is een belangrijk onderdeel van de

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

transitie naar een circulaire economie, omdat er vele technische uitdagingen liggen, veel nieuwe ideeën nodig zijn en er op een andere manier gekeken moet worden naar bedrijfs- en verdienmodellen. De provincie kan hier, met inzet van de vier genoemde prioritaire rollen (stimuleren, verbinden, kennisontwikkeling en beleidsontwikkeling) meerwaarde hebben. In dit spoor wordt ingezet op:

- Stimuleren van de ontwikkeling van circulaire innovaties, o.a. met de MKB-innovatie-instrumenten (GO!-NH, PIM, MIT-regeling Innovatiefonds NH, PDENH).
- Ondersteunen van MKB'ers naar een circulaire bedrijfsvoering, o.a. via CIRCO-tracks.
- Verkennen van wat er nodig is om 'van lab naar schaalvergroting' te gaan.
- Inzetten op het verbinden van startende innovatieve MKB'ers en grote bedrijven.
- Verkennen van samenwerking met kansrijke circulaire netwerken, zoals Milieufederatie.
- Verbinden en verstevigen van samenwerking met circulaire innovatiehubs en netwerken, zoals Impact Hub en C-creators.

Doelgroepen voor spoor 1

Dit spoor richt zich vooral op het bedrijfsleven en samenwerkingsverbanden c.q. netwerken op gebied van circulaire economie en/of innovatie. Hierbij willen we meer prioriteit geven aan het bereiken van het MKB en grote bedrijven die meer impact kunnen hebben op de circulaire economie.

Belangrijkste uitdagingen voor spoor 1

We willen verder bouwen op de successen van de MKB-innovatie-instrumenten die we de afgelopen periode hebben ingezet. De uitdaging is om het bereik en de impact van deze instrumenten te vergroten. Dat betekent enerzijds nieuwe manieren vinden om de innovaties die veel potentie hebben voor de transitie naar een circulaire economie te laten groeien en op te schalen. Anderzijds is de uitdaging om meer massa en schaalvergroting te bewerkstelligen door niet alleen startups, maar ook meer het gevestigde MKB en grote bedrijven te stimuleren. Tot slot is het belangrijk om meer inzicht te krijgen in het ecosysteem van circulaire Noord-Hollandse bedrijven. De focus moet niet alleen op de circulaire koplopers komen te liggen, maar ook worden gericht op het betrekken van het 'peloton' omdat hiermee meer impact kan worden gemaakt. Samenwerking met bedrijven, samenwerkingsverbanden en kennisinstellingen is essentieel, maar die samenwerking moet zich richten op het realiseren van concrete acties.

Spoor 2: grondstoffenstromen

Dit spoor sluit aan bij het strategisch doel 'Noord-Holland draagt bij aan hernieuwbare inzet van grondstoffen en streeft naar het voorkomen van afvalstromen'. Ketensamenwerking is essentieel in de transitie naar een circulaire economie. Bedrijven hebben grondstoffen nodig en houden reststoffen over. Wat afval is voor het ene bedrijf kan een nuttige grondstof zijn voor het andere bedrijf. Waar reststoffen afval zijn, zou er gekeken moeten worden of dit toch een grondstof kan

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

zijn en wat daarvoor nodig is. Daarnaast is circulaire economie in belangrijke mate een ontwerpopgave: welke grondstoffen zet je in voor het maken van een product, maakt het ontwerp hergebruik mogelijk, hoe draagt het productieproces bij aan circulariteit? De consument heeft hier een rol, maar het begint bij de producent.

Overheden kunnen beperkte invloed hebben op het sluiten van ketens, omdat ketens dynamisch en internationaal zijn. We verwachten daarom niet regie te kunnen voeren op het 'sluiten van ketens', maar kunnen wel ondersteuning bieden aan kansrijke initiatieven, samenwerking bevorderen en kennishiaten op het gebied van ketenvorming opvullen. De focus ligt op het continu opwaarderen van de kringloop richting volledige circulariteit. Soms door de kleine kansen te zien en te benutten en soms door grotere systeemveranderingen te bewerkstelligen, via wetgeving.

Duidelijk is dat in het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en de Boekelermeer een cruciale rol gaan spelen in transitie naar een circulaire economie, omdat hier verschillende grondstofstromen samenkomen en hier milieuruimte beschikbaar is. Vooral op gebied van plastics liggen kansen in het NZKG. In de provincie ontstaan daarnaast verschillende clusters gericht op hoogwaardige toepassing van grondstofstromen. We werken daarom o.a. samen met de gemeente Zaanstad bij het ontwikkelen van een textielhub, het Dutch Centre for Circular Textiles.

We zetten in op de volgende prioritaire ketens: bouw, textiel, plastics, biomassa en voedsel. We zien dat dit kansrijke grondstoffenstromen zijn, waarbij veel regionale initiatieven ontstaan en waar veel impact te realiseren is. Mochten er regionale initiatieven ontstaan op andere grondstoffenstromen, zoals e-waste, dan sluiten we hierbij aan, maar alleen als dit past binnen ons afwegingskader.¹ In dit spoor richten we ons op:

- Ontwikkelen van meer kennis over sluiten van ketens.
- Opschalen van hoogwaardige verwerking van reststromen op gebied van bouw, textiel, plastics en biomassa en voedsel.
- Inzet op minimaliseren van afvalstromen en voedselverspilling.
- Aansluiten bij regionale initiatieven rondom grondstoffenhub: plastics in het NZKG, ondersteunen textiel-hub (Dutch Centre for Circular Textiles) in de gemeente Zaanstad en verder versterken van het Seaweed Processing Lab met TNO/ECN en de ontwikkeling van Seaweed Valley.
- Samenwerking met de MRA op gebied van grondstoffenstromen.

¹ De gedachte hier is dat de nieuwe Actieagenda ook een afwegingskader gaat krijgen, om te toetsen of initiatieven die langs komen, in voldoende mate aansluiten bij de gemaakte keuzes voor ons beleid voor circulaire economie, zoals onze doelen, onze rol, onze beschikbare middelen en onze focus op bepaalde onderwerpen. Als een initiatief daar niet in past, dan pakken we het niet op.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

Doelgroepen voor spoor 2

Dit spoor richt zich vooral op bedrijven, samenwerkingsverbanden zoals voor grondstoffenhubs en gemeenten.

Uitdagingen voor spoor 2

De belangrijkste uitdagingen voor spoor 2 zijn het bij elkaar brengen van partijen in de grondstoffenketens, het stimuleren van schaalvergroting en het toepassen van innovaties. Een mogelijke manier om partijen bij elkaar te brengen is door het opzetten van platforms gericht op de prioritaire grondstofstromen. Deze platforms kunnen bedrijven verbinden en een proeftuin bieden voor toepassingen en experimenten. Hierbij is het belangrijk om zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande platforms. Ook schaalvergroting is hier een uitdaging (zie ook spoor 1), want circulaire ketens moeten ook levensvatbaar zijn in de markt. Tot slot is het belangrijk dat innovaties in grondstoffenketens toegepast worden, denk bijvoorbeeld aan sorteermachines, bioplastics en circulair beton.

Spoor 3: ruimte en regelgeving

Dit spoor sluit aan bij het strategisch doel 'Noord-Holland biedt ruimte aan circulaire economie'. Het doel van dit spoor is het faciliteren van voldoende fysieke- en milieuruimte voor de circulaire economie en zorgen dat wet- en regelgeving de transitie naar een circulaire economie niet in de weg staat, maar ondersteunt. Ruimtelijke ordening is een kerntaak van de provincie, dus dit spoor sluit daarop aan en heeft ook zijn plek gekregen in de Omgevingsvisie.

Circulaire economie kan grote impact hebben op ruimtegebruik. Vooral als circulaire economie in de fase van versnelling en opschaling terecht komt. Er zal dan behoefte zijn aan grondstoffenhubs, die een bepaalde grootschaligheid hebben en overlast (stof, lawaai, transportbewegingen) veroorzaken. Daarom moet ook rekening gehouden worden met een toenemende vraag naar milieuruimte. Mogelijk ontstaat er behoefte aan bepaalde productieruimte voor het verwerken en bewerken van bepaalde stromen. Ook is er een relatie naar energietransitie, bijvoorbeeld als er oplossingen komen voor hergebruik van bepaalde reststoffen als CO₂. In dit spoor wordt ingezet op:

- Oprichten van platform samen met gemeenten en ondernemers om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen, zoals benoemd in het coalitieakkoord.
- Samenwerken met regio's en gemeenten, o.a. door de mogelijkheid te bieden om gezamenlijk regionale visies en strategieën voor circulaire economie op te stellen.
- Samenwerken met omgevingsdiensten om belemmeringen in de regelgeving in het veld te signaleren en ruimte binnen regelgeving voor circulaire ontwikkelingen optimaal te gebruiken.
- Mogelijk maken van circulaire gebiedsontwikkeling.
- Stimuleren en opschalen van circulaire bouw, o.a. via bouwprogramma MRA.

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

- Ontwikkeling van vestigingsbeleid voor circulaire economie in het NZKG.
- Stimuleren van circulaire bedrijventerreinen en werklocaties, o.a. via de HIRB.
- Nauwere samenwerking met de omgevingsdiensten op gebied van circulaire economie, met name het delen en agenderen van belemmeringen door, en kansen met regelgeving.
- Ruimtebehoefte en ruimtelijke randvoorwaarden voor circulaire activiteiten in beeld brengen.
- Invulling/uitvoering geven aan de afspraken uit het woonakkoord om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren.

Doelgroepen voor spoor 3

Dit spoor richt zich vooral op gemeenten, regio-verbanden, de woningbouwsector, gebiedsontwikkelaars, beheerders van bedrijventerreinen en mogelijk ook bedrijfsverenigingen.

Uitdagingen voor spoor 3

Een belangrijke uitdaging voor dit spoor is het activeren van gemeenten en regio's die tot dusver geen beleid voor circulaire economie hebben. Dat begint met het verkennen van de vraag: waar is behoefte aan bij gemeenten c.q. regio's? De regio's die graag aan de slag willen met circulaire economie willen we een partnerschap aanbieden door bijvoorbeeld het ontwikkelen van regionaal beleid te ondersteunen. Omgevingsdiensten hebben hier een specifieke rol aangezien zij voor meerdere overheden werken en bij veel bedrijven rondlopen. Zij kunnen daarom ook knelpunten en kansen signaleren voor de versnelling naar een circulaire economie. Voor circulaire werklocaties ligt hier een relatie naar de nieuwe HIRB+ uitvoeringsregeling. Voor het stimuleren van circulaire woningbouw ligt er een duidelijke relatie naar het tweede spoor. Hier ligt er nog een (ook landelijke) uitdaging om tot heldere definities te komen, bijvoorbeeld t.a.v. de vraag wat circulair bouwen precies is.

Ondersteunende instrumenten

Naast deze drie sporen zetten we ook instrumenten in die ondersteunend zijn aan de drie sporen:

- *Ontwikkelen van een monitoringssysteem*
Om te weten wat de impact is van de acties, is monitoring belangrijk. Monitoring van circulaire economie staat echter nog in de kinderschoenen. Tegelijk is het belangrijk om te weten waar we staan en hoe circulair Noord-Holland is. De Rijksoverheid is bezig om hier een model voor te ontwikkelen, waarop we willen aanhaken. In samenwerking met andere provincies wordt dit vertaald naar een regionaal monitoringssysteem.
- *Communicatie*
We zetten stevig in op communicatie. Communicatie is belangrijk om te laten zien welke resultaten we als provincie bereiken op het gebied van circulaire economie en ook om anderen mee te krijgen in de transitie. Dit doen we o.a. door anderen te inspireren met goede voorbeelden. We communiceren via onze communicatiekanalen, bijvoorbeeld via de

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

LinkedInpagina Duurzaam Noord-Holland maar organiseren ook evenementen, zoals het Innovatiefestival Noord-Holland en de Week van de Circulaire Economie.

- *Lobby richting Rijk en EU*

Als provincie hebben we nauwe contacten met overheden en bedrijven en hebben daarom een goed beeld van knelpunten die de transitie naar een circulaire economie in de weg staan. Lobby naar de Rijksoverheid of de EU is soms nodig om stappen te kunnen zetten in de transitie naar een circulaire economie. Met name als het gaat om wet- en regelgeving of het (financieel) ondersteunen van circulaire bedrijven en innovaties kunnen we als provincie een agenderende rol pakken richting het Rijk en de EU.

Raakvlakken andere provinciale opgaves

Circulaire economie hangt samen met vele andere provinciale opgaves, zoals de verstedelijkingsopgave en de ambities op gebied van vitaal landelijk gebied. Goede samenwerking met andere beleidsvelden is daarom van belang. Inhoudelijke raakvlakken zijn:

- Minimaliseren van voedselverspilling hangt samen met kringlooplandbouw, de Voedsel Visie en samenwerking met Voedsel Verbindt.
- Circulaire economie in het Noordzeekanaalgebied.
- Aanpak om zwerfafval te beperken hangt samen met beheer van infrastructuur.
- CO₂-reductie, biomassa en warmte worden vanuit energietransitie en klimaat opgepakt. Deze thema's hebben sterke raakvlakken met circulaire economie zowel in de uitvoering van maatregelen als de eigen bijdrage aan bijvoorbeeld CO₂-reductie.
- Circulaire woningbouw en circulaire bouwketens raakt aan wonen en de verstedelijkingsopgave.
- De invulling van mobiliteitsvraagstukken op circulaire wijze.

De Actieagenda werkt daarom ook agenderend naar andere beleidsterreinen en portefeuillehouders en wordt in de begroting vertaald naar (circulaire) doelen m.b.t. de volgende hoofdstukken:

- Bereikbaarheid: aanleg en beheer van infrastructuur.
- Water: het benutten en beheren van water.
- Milieu: regelgeving en verduurzaming.
- Ruimte: gebiedsontwikkeling, circulaire woningbouw, visie Noordzeekanaalgebied, vestigingsklimaat, innovatie, arbeidsmarkt en agro-sector.

7. Wat zijn de belangrijkste voorgestelde veranderingen ten opzichte van de huidige Actieagenda?

Ten opzichte van de huidige Actieagenda zijn samenvattend dit de belangrijkste veranderingen:

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

- We houden vast aan de huidige ambitie: de provincie Noord-Holland is 100% circulair in 2050 en halverwege in 2030. Duidelijk is dat we deze ambitie als provincie niet alleen kunnen realiseren. Daarom zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met andere overheden, zoals het Rijk, de MRA en gemeenten, het bedrijfsleven en kennisinstellingen.
- Er zijn vier nieuwe en duidelijke strategische doelen. Deze strategische doelen sluiten aan bij de rol en bevoegdheden van de provincie. Door in te zetten op deze doelen verwachten we de meeste impact te kunnen maken.
- We zijn scherper op onze rol en inzet. We focussen op vijf rollen: 'stimuleren/aanjagen', 'verbinden', 'kennis ontwikkelen', 'beleidsontwikkeling' en 'uitvoeren', daar ligt onze specifieke kracht en hebben we meerwaarde. In de vijfde rol van 'uitvoerder' geven we invulling aan het strategische doel 'Noord-Holland streeft naar circulariteit van haar eigen organisatie'.
- In spoor 1 gaan we naast het ondersteunen van innovatieve MKB'ers d.m.v. de MKB-innovatie-instrumenten ook meer inzetten op het betrekken en ondersteunen van het brede MKB en grotere bedrijven. In deze fase van de transitie is het nodig om meer in te zetten op het opschalen van innovaties en initiatieven om massa en impact te maken. Daarvoor is inzet op betrekken van grote bedrijven en breed MKB nodig.
- Er is geen spoor voor 'productie schone grondstoffen', ofwel biomassa. Dit is in essentie een grondstoffenstroom en is daarom ondergebracht in spoor 2.
- In lijn met de grondstofstromen uit de huidige actie-agenda, zetten we in spoor 2 van grondstoffenstromen in op bouw, textiel, plastics, biomassa en voedsel. Op deze manier kunnen we goed voortbouwen op zaken die we al in gang hebben gezet.
- We focussen niet meer op studies en beleidsontwikkeling van vraag en aanbod van ruimte voor biomassa. In de vorige agenda had dit een zeker zwaartepunt, terwijl we zien dat er minder mee bereikt is. De verklaring daarvoor is dat de circulaire economie nog niet in de fase zit om nu al met enige zekerheid grote ruimteclaims voor biomassa te kunnen maken. Beter is om in deze fase ons te richten op het uitkristalliseren van ketens en toepassingsmogelijkheden van biomassa.
- Ruimte en regelgeving zijn samengevoegd in één spoor, namelijk spoor 3.
- We focussen niet meer op de Westas. Ook gaan we geen onderzoek doen naar ruimte en logistiek in relatie tot circulaire economie. We bouwen wel verder op de resultaten en opgedane kennis vanuit de Westas, zoals het besef dat het Noordzeekanaalgebied en de milieuruimte daarin van groot belang is.
- We willen nauwer gaan samenwerken met omgevingsdiensten, omdat deze een belangrijke signaalfunctie hebben en ons eerste aanspreekpunt zijn als regelgeving knellend blijkt te zijn.
- We zetten sterker in op samenwerking. Niet alleen met de omgevingsdiensten, ook met de MRA, regio's en gemeenten, Noord-Holland Noord (Holland Boven Amsterdam), het

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

IPO, het Rijk en Europa. Ook bouwen we verder aan het innovatieklimaat voor circulaire bedrijven.

- Data wordt belangrijker. We willen een monitoringsysteem opzetten dat goed aansluit bij wat landelijk ontwikkeld wordt. Dat zal opstart-imperfecties hebben en een groeimodel worden, maar we willen inzicht krijgen hoe circulair Noord-Holland is. Ook wordt data op een andere manier steeds belangrijker. Denk bijvoorbeeld aan materialenpaspoorten, digitale twins en een digitaal grondstoffenplatform. Dit komt vooral in de sporen 1 en 2 aan de orde.

8. Proces voor vaststelling Actieagenda Circulaire Economie 2021–2025

Het proces voor de totstandkoming van de Actieagenda is als volgt:

Planning	Stappen
Juni	Bespreking/discussie met PS (commissie)
Juni/juli	Externe consultatie met stakeholders
Juli t/m september	Opstellen nieuwe concept Actieagenda
Oktober/november	Besluitvorming GS over concept en ter bespreking aanbieden voor de commissie
November/december	Bespreking concept Actieagenda in commissie
December/januari	GS stelt definitieve Actieagenda vast

9. Financiën

Voor de periode 2020–2023 is in het Coalitieakkoord ‘Duurzaam Doorpakken’ een budget van € 1.050.00 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Actieagenda Circulaire Economie. Daarnaast is er een resterend bedrag van de afgelopen periode beschikbaar. In totaal bedraagt het budget daarmee €1,9 miljoen. Van dit bedrag is € 450.000 nodig voor de uitvoering van de lopende actieagenda tot en met 2020. Dit leidt tot het volgende overzicht:

Reserve circulaire economie	Bedragen
Saldo 1–1–2020	€ 755.074
Middelen coalitieakkoord 2019–2023	€ 1.050.000
Uitvoering lopende actieagenda	€ 450.000

Bijlage bij registratienummer 1414334/1414343

2020	
Beschikbaar nieuwe actieagenda	€ 1.455.074

Belangrijk feit is dat een deel van de instrumenten die bijdragen aan het stimuleren van de circulaire ambities uit andere budgetten c.q. portefeuilles wordt gedekt. De MKB-innovatie-instrumenten worden bijvoorbeeld niet gefinancierd uit het budget voor circulaire economie, maar uit het budget voor MKB-innovatie. Een deel van het budget van die instrumenten is beschikbaar voor circulaire innovaties. Voor MKB-instrumenten is een budget van € 3.000.000 miljoen beschikbaar voor de periode 2020-2023. Ook het instrumentarium van HIRB+ (herstructurering en verduurzaming van bedrijventerreinen, winkelgebieden en verblijfsrecreatie) draagt bij aan circulaire doelen. Hiervoor is € 10 miljoen beschikbaar vanuit de portefeuille Economie. Ook vanuit de andere innovatie-instrumenten (MIT-regeling, Innovatiefonds Noord-Holland, Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland) is budget beschikbaar voor circulaire economie.

In de Actieagenda 2021-2025 wordt een begroting op basis van een uitgewerkt bestedingsplan met concrete maatregelen opgenomen. De concrete maatregelen worden financieel vertaald en meerjarig geraamd tot en met 2025. De huidige middelen zijn in principe bestemd voor de periode tot en met 2023. Indien het resterende bedrag dat beschikbaar is voor de nieuwe actieagenda (€ 1.455.074) niet voldoende is om de kosten tot en met 2025 te dekken, zal dit ter besluitvorming aan PS worden voorgelegd.

Over de voortgang van de Actieagenda wordt jaarlijks gerapporteerd aan GS en PS via een voortgangsrapportage.